

N:o 18.

Af Herr **Rydin**: *Angående indragning af statsverkets anslag till emeriti-löner vid universiteten och berättigande för professorer, adjunkter, bibliotekarier och räntmästare vid hvartdera universitetet att vid afskedstagande efter 65 års ålder uppföras å allmänna indragningsstaten.*

Då i den diskussion, som sistlidne Lördag den 25 dennes i denna Kammare föregick remissen af Kongl. Maj:ts proposition om Statsverkets tillstånd och behof, ådagalades ett erkännansvärdt intresse för undanrödjande af de på universitetsverksamheten menligt inverkan olägenheter af det nuvarande förhållandet med pensionering af lärare, som öfverskridit pensionsåldern, och således förhoppning ej saknas att kunna vinna uppmärksamhet för denna viktiga fråga, så att den kan vinna en lösning, som ej blott afhjelper stundens kraf, föranledes jag att föreslå följande modifikation af och tillägg till den i Kongl. Maj:ts proposition innehållna framställning om uppförande å allmänna indragningsstaten för hvartdera universitetet af två nya emeriti-löner, å hvar för sig 4,500 R:dr, att i mån af behof disponeras för beredande af pensioner åt de vid universitetsstaten nu anställde ordinarie professorer, hvilka för närvarande enligt gällande stadganden äro berättigade till åtnjutande af emeritilön.

Af det Kongl. Maj:ts proposition åtföljande statsrådsprotokoll för ecklesiastik-ärenden, Bil. N:is 7, 35:o, inhemtas, att Kanslers-embetet uti memorial af den 5 December 1872 gjort framställning derom, att universitetens ordinarie lärare samt räntmästaren och bibliotekarien måtte förklarar berättigade att, om de efter uppnådda 65 lefnadsår gjorde ansökan om afsked, varda för åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten uppförde, men för den händelse att detta förslag ej af Kongl. Maj:t komme att gillas, de af Kongl. Maj:t begärda två emeritilöner för professorer samt en emeritilön för adjunkt vid hvartdera universitetet måtte blifva föremål för Kongl. proposition. Af det i samma protokoll innehållna utdrag af den i memorialet innehållna motivering inhemtas, huruledes åtgärders vidtagande

för ett bättre ordnande af pensionsväsendet är af högsta behovet påkalladt, emedan emeritilönernas antal, 4 vid hvardera universitetet, numera vore otillräckligt, helst sedan det samband som förr egt rum emellan kyrka och universitet förändrats så, att sällan af universitetslärare tages i anspråk deras rätt till befordran i kyrkans tjänst; till följd hvaraf universitetslärare måst vida oftare än tillförene kvarstanna vid sina lärostolar, ehuru ålder och aftagande krafter skulle göra dem benägna att afträda, om tillräckligt antal emeritilöner vore att tillgå eller tillfälle på annat sätt dem beredt att efter afskedstagandet förblifva i åtnjutande af en för deras tarfliga bergning nödig och mot deras lefnadsvanor någorlunda svarande inkomst. Sammanräknadt vid båda universiteten finnas för det närvarande 10 professorer, som uppnått 65 års ålder, och bland dessa äro 7, hvilkas ålder öfverstiger 70 år, en bland dessa är till och med 77, en annan 76 år gammal. — Härefter framställas olägenheterna häraf med afseende på undervisningen och utsigten att kunna kvarhålla vid universitetet unge män med framstående skicklighet, samt vigten af ett skyndsamt afhjelpande af detta missförhållande.

Kanslers-embetet har, utom den motivering som i statsråds-protokollet blifvit upptagen i ofvannämnda memorial, ytterligare utvecklat nödvändigheten af en bättre ordnad pensionering för att främja undervisningens jemna gång, genom att uppvisa huruledes olägenheterna af pensioneringens nuvarande bristfälliga skick gjordes känbarare genom andra förhållanden. Kanslers-embetet yttrar i detta afseende: "Undersöker man huru undervisning och examina under de senare åren vid rikets universitet blifvit handhafda, kan man ej undgå att med bekymmer se det stora antalet af de akademiska lärare, som icke sjelfve bestridt sina tjänster. I den mån tillfällig sjukdom eller behovet för en och annan att under kortare tid för enskilda angelägenheter vårdande åtnjuta tjänstledighet härtill gifvit anledning, är naturligtvis derom intet att säga. Icke heller kan något anmärkas deremot, att universitetslärare någon gång söka ledighet, för att i sin vetenskaps intresse företaga resor i främmande länder eller för att odeladt kunna egna någon tid åt ett fruktbringande vetenskapligt arbete — ändamål hvilka tvärtom med fullt skäl blifvit af representationen frikostigt befrämjade. Öfver hufvud torde ock få erkännas, att då professorer och adjunkter under sin kraftigaste ålder varit längre tid befriade från tjänstgöring vid universitetet, sådant icke skett utan att ett allmänt gagn dermed åsyftats. Sålunda hafva sedan år 1867 två professorer vid Upsala och en vid Lunds universitet varit riksdagsmän och till följd deraf frånvarande från universitetet alla vårterminer. Likaledes har vid Upsala universitet under flera år en professor inom teologiska fakulteten såsom ledamot af Bibelkommissionen varit befriad från tjänstgöring, och såväl ordinarie som extra ordinarie professorn i historia med Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd för särskilda ändamål vistats i hufvudstaden, likasom också en adjunkt inom juridiska fakulteten blifvit för längre tid här fästad. Vid Lunds universitet har sammaledes

en professor inom teologiska fakulteten varit ledamot af Bibelkommissionen; en professor inom juridiska fakulteten haft flerårig tjenstledighet för vetenskapligt arbete, och professoren i medicinsk kemi — ett ämne i hvilket hvarken adjunkt eller docent finnes — såsom tillförordnad ordförande i Sundhetskollodium under åtta år varit skild från universitetet. Ingen lärar förbise fördelarne deraf, att universitetslärarne tid efter annan förflyttas till en verksamhet, från hvilken de kunna medföra en för deras egentliga kall särdeles gagnande erfarenhet. Då man emellertid till det redan anförda lägger, att lärare vid båda universiteterna såsom af Eders Kongl. Maj:t förordnade dels till ledamöter i komitéer, dels till censorer vid afgångspröfningarna vid elementarläroverken, nödgats tids och ej utan menlig inverkan på undervisningens jemna handhavande afbryta sin akademiska verksamhet, torde Eders Kongl. Maj:t nädigast täckas finna, att redan de förhållanden, då undervisningens ändamålsenliga vårdande vid universiteterna fått stå tillbaka för andra statsändamål, hvilka af Eders Kongl. Maj:t pröfvats viktigare, äro så talrika, att för universitetens närmaste styrelse måste vara en tvingande pligt att tillse, det icke äfven andra omständigheter, utan att sådant anmärkes, må ytterligare öka de oundvikliga olägenheterna deraf, att universiteterna sakna de för deras verksamhet påräknade och nödiga lärarkrafterna. Bland sådana omständigheter torde företrädesvis få tjena att framhållas det otillfredsställande sätt, hvarpå universitetslärarnes pensionering är ordnad.“

Efter denna framställning af de med det närvarande tillståndet förbundna olägenheter, och sedan Kanslers-embetet åberopat sitt memorial af den 16 November 1872 rörande ny utgiftsstat för Upsala universitet, hvari med anledning af Konsistorii framställning om ökande af antalet emeritlöner med två nya, att aflönas af universitetets egna fonder, Kanslers-embetet tillstyrkt en ny emeritlöns uppförande i staten, förordar Kanslers-embetet förslaget om pensionsberättigade professorers uppförande på indragningsstat såsom det, som i första rummet är egnadt att undanröjda de uppvisade olägenheterna i följande ordalag: “Det missförhållande, jag här vågat i underdånighet antyda, torde således, ur hvilken synpunkt det än betraktas, visa sig fordra ett skyndsamt afhjelpande, och som, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, omständigheterna kunna leda derhän, att äfven adjunkter obefordrade uppnå en ålder, vid hvilken frågan om befordran för dem måste förfalla, torde det få anses med billighet och de allmänna grunderna för afsked med pension öfverensstämmande, att de vid ordnandet af denna grannlaga, för universiteterna och det vetenskapliga sträfvandet inom fäderneslandet ytterst viktiga angelägenhet varda ihågkomne.

Ehuru till verksamhetsfält och art olika, synas dock lärarebeställningarna vid universiteterna närmast kunna med statens civila embeten i allmänhet jämföras, och det sätt att vid en uppnådd högre ålder åt innehafvarne af de sednare bereda pension, om nu är det öfliga, nemligen genom deras öfverförande på den s. k.

allmänna indragningsstaten, äfven kunna till förmån för innehafvarne af de förra tillämpas. I betraktande häraf utbeder jag mig att få underställa Eders Kongl. Maj:ts höga pröfning, huruvida icke universitetens professorer och adjunkter äfvensom vid hvarterdera universitetet bibliotekarien och räntmästaren, hvilka båda i fråga om löneförmåner alltid varit ställda i likhet med professorerne, måtte förklaras berättigade att, om de, efter uppnådda 65 lefnadsår, om afsked göra ansökan, varda för åtnjutande af lämpligt pensionsbelopp å allmänna indragningsstaten uppförde, dock att, då professorslönerna ej äro större, än som, under i senare tider stegrade priser, motsvara innehafvarnes nödvändiga behof och billiga anspråk den afskedstagande sjelf skulle få blifva i åtnjutande af den lön, han vid afskedstagandet innehar, och det pensionsbelopp, som för honom från allmänna indragningsstaten utginge. ställas till disposition af vederbörande universitet, för att användas till lön åt efterträdaren, till dess denne, vid inträffande ledighet, i sin ordning kunde få tillträda de högre löneförmåner, hvilka der enligt fastställd stat äro eller blifva att tillgå.

Af en sådan anordning skulle naturligtvis följa, att de emeritilöner, som för det närvarande från statsverket till universiteten utgå, skulle vid inträffande ledighet till kronan indragas, och att likaledes de, som nu vid Upsala universitet utgå af universitetets egna medel, få i mån af ledighet för andra universitetets ändamål användas på det sätt Eders Kongl. Maj:ts så kan komma att i nåder besluta.

I afseende på det önskvärda beloppet af de pensioner, som kunna blifva professorer och adjunkter af Riksdagen beviljade att från allmänna indragningsstaten utgå, torde Eders Kongl. Maj:ts tillåta mig i underdånighet anmäla, att, då professorslönerna vid Upsala universitet utgå med ett bestämdt belopp i penningar, men vid Lunds universitet till större delen i spanmål, hvarföre de senare äro vexlande efter olika pris å denna samt i allmänhet icke obetydligt högre än de förra, pensionerna svårligen skulle kunna bestämmas i viss procent af lönerna, utan att göras olika för de båda universiteten, likasom inom dessa för professorer och adjunkter vid de världsliga och teologiska fakulteterna, inom hvilka sistnämnda inkomster af prebende-pastoraten utgöra en del af lönerna. Fastställdes pensionerna för professorerne till 4,000 R:dr R:mt, skulle vid Upsala universitet af dess egna medel fyllnaden i lönebeloppet kunna utgå, så att den, som utnämndes till professor genast komme i åtnjutande af full lön, detta åtminstone under förutsättning af Eders Maj:ts nådiga tillåtelse, att besparingen genom indragna emeritilöner finge till någon del till sådan lönefyllnad användas. Vid Lunds universitet åter skulle den, som utnämndes till professor, visserligen till en början få åtnöjas med 4,000 R:dr, hvilket väl må anses vara en i hans ställning nog ringa inkomst, men likväl motsvarar hvad de yngste professorerne derstädes nu åtnjuta. Denna olikhet vid de båda universiteten kan i sjelfva verket icke heller betraktas såsom en orättvisa,

enär den högre lön, de sjuitten äldre professorerne vid Lunds universitet innehafva, och af hvilken hvar och en i sin ordning kommer i åtnjutande, utgör en ersättning för den ringare inkomsten under de första åren.

Hvad åter adjunkterna angår, är deras nu innehafvande lön, 2,500 R:dr, för en vetenskapsman med trägen tienstgöring så ringa, att någon minskning deri vid afskedstagandet icke torde kunna ske, och hemställer jag underdånigst, det täcktes Eders Kongl. Maj:t nådigst föreslå Riksdagen, att de vid uppnådd pensionsålder måtte berättigas att på allmänna indragningsstaten uppföras med nämnda belopp. Denna utgift blir i alla händelser för staten föga känbar, då det endast undantagsvis inträffat, att någon vid uppnådda 65 lefnadsår kvarstått såsom adjunkt vid universitetet, och sådana fall utan tvifvel blifva ännu sällsyntare, om pensioneringen för professorerne blir på ett ändamålsenligt sätt ordnad.

Vid jmförelse af de båda alternativa förslagen, kan man ej undgå att finna, att det af Kanslers-embetet framställda hufvudförslaget löser denna viktiga fråga, medan det af Kongl. Maj:t framställda endast för tillfället mildrar olägenheterna. Anslag af emeritilöner till ett bestämdt antal är och blir en nödfallsutväg, som ej fullständigt främjar det åsyftade ändamålet, och är förenadt med sina olägenheter, som jag nu vill framställa. Enligt nu gällande stater finnas för Upsala universitet 2 emeritilöner af 4,500 R:dr på universitetets egen stat, hvori ingår statskassans bidrag med en fyllnad, som efter 1869 års medellösningspris för Stockholms, Upsala och Westerås län, 2 R:dr 7 öre per kubikfot, utgör 935 R:dr eller 1,870 R:dr för båda; 2 af Riksdagen anslagna à 4,000 R:dr hvardera, hvartill universitetet i sin stat tillagt 300 R:dr till hushyresersättning; och är i den af Kongl. Maj:t för 10 år 1873—1883 fastställda staten till följd af nuvarande åldersförhållanden upptagna två löner, hvardera till ett belopp af 4,500 R:dr. För Lunds universitet finnas 4 emeritilöner på nionde hufvudtiteln uppförda, hvardera 4,000 R:dr. Härtill komma de af Kongl. Maj:t begärda anslag till 2 nya emeritilöner för hvartdera universitetet, hvarigenom i Upsala skulle blifva 8 och i Lund 6 emeritilöner. Undersöka vi det antal lärare, som äro i behof af pension, utgöras de af 4 professorer och laboratorn i Upsala samt 6 professorer i Lund. Om de af Kongl. Maj:t begärda anslagen beviljas, så skulle i Upsala alla nuvarande professorer, som öfverskridit 65 års ålder, kunna erhålla pension, och den ende, som komme i saknad deraf vore adjunkten, hvilket dock medför sin stora olägenhet, enär han leder viktiga praktiska öfningar. Om vi åter taga i betraktande förhållandet med Lund, så skulle ifrågavarande anslag till två emeritilöner endast förslå att pensionera två af de i pensionsåldern derstädes befintliga, medan 4 blifva i saknad af pension. Således är denna anordning ej egnad att för tillfället afhjelpa ofvan angifna missförhållanden, utan blott delvis. På samma gång som för nuvarande emeriti-anslaget är otillräckligt, kunna åldersförhållanden vid andra tillfällen blifva sådana, att det ej kan användas, utan att man går lägre än den stadgade

pensionsåldern, hvilket under nuvarande förhållanden kan ske, ty enligt Kongl. Brefvet 26 Januari 1758 få de bortgifvas till dem, "hvilka för ålders skull eller andra orsaker ej äro i stånd att med behörig drift bestrida sina sysslor", utan afseende på någon viss ålder. Dessa löner sökas och förslag upprättas af Konsistorium lika som till andra platser. Således, om emeritilöner till följd af inträffad ledighet blifvit bortgifna åt dem, som utan olägenhet kunna tjenstgöra, kan lätt inträffa, att, då behof uppstår, ingen är tillgänglig. Om man undersöker deras ålder, som nu hafva och med bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle erhålla emeritilöner vid båda universiteten, och jemför med dem, som derefter äro i åldern närmast, så finner man, att de 4 nuvarande innehafvarne i Upsala hafva till födelseår 1794, 1797, 1798 och 1807; de, som böra erhålla de 4 nya hafva till födelseår 1799, 1800, 1802 och 1805; de 8, som äro närmast i ordningen äro födda 4 år 1811, 2 1812, en 1813 och en 1814, af hvilka således ingen uppnår pensionsåldern förr än om 3 år, hvadan antagligt blir, att åtskilliga löner skulle komma att stå lediga, om pensionsåldern af 65 år skulle afvaktas. I Lund äro födelseåren för de 4 emeriti 1785, 1787, 1788 och 1793; de två närmast i åldern, som skulle få de två nya, äro födde 1795, 1796; de 6 tjenstgörande professorer, som äro närmast i ordningen, äro födde 1801, 1802, 1805, 1807, 1813 och 1814, till följd hvaraf och då af nuvarande emeriti tre närma sig 90 år och en detta år ingår i det 80:de året, efter all sannolikhet derstädes skall äfven inträffa, att pensionsåldern ej är uppnådd af någon professor, då en eller annan emeritilön blir ledig. På sådant förhållande har exempel funnits med nu begränsade antal emeritilöner. Af de nuvarande innehafvarne vid Upsala Universitet voro två under 65 år, när de tillträdde desamma, den ene 60, den andre 63, och funnos under nära ett år från 1860 till 1861 af brist på sökande blott en eremitus och de två öfriga tillsattes först i slutet af 1863. Med hänsyn till vexlande åldersförhållanden kan äfven inträffa, att vid det ena universitetet emeritilöner kunna stå lediga af brist på sökande, medan det andra universitetets undervisning lider till följd af brist på lediga emeritilöner. Då således, äfven om man förutsätter, att de nuvarande eller ifrågasatta emeritilöner blifva af ständigt natur, pensionering genom ett bestämdt antal emeritilöner ej visar sig egnadt att undanrödja de olägenheter, som det ovissa i deras tillgänglighet medför såväl för professoren, som yngre lärare, hvilka äro beroende af deras afgang, så måste detta blifva förhållandet ännu mera, om Kongl. Maj:ts proposition antoges i den form, som föreslagits. Om jag rätt förstått meningén, måste den vara, att dessa emeritilöner upphöra, så snart de, som nu dermed förlänas, bortgå, hvadan man är reducerad till de 4 ursprungliga lönerna vid hvarterda universitetet, hvartill kan komma i Upsala de två i den nya staten uppförda att utgå af universitetets egna fonder, jag säger, kan komma två löner, enär detta beror på universitetets blifvande tillgångar, hvilka blifvit så högt beräknade, att Kanslers-embetet, i likhet med en betydande minoritet inom Konsi-

itorium, ej ansåg sig böra föreslå mera än en emeritilön. Ja, det kan sättas i fråga huruvida denna kan utgå, enär universitetets institutioner och undervisningens jemna ombesörjande erfordra allt mer stegrade anslag från besparingsfonden. Man måste därför gifva ovillkorligt företräde åt det af Kanslers-embetet förordade förslaget. Härmed vinnes en anordning, som låter universitetslärare, likasom skollärare, utan afseende på hvilket läroverk de tillhöra, erhålla pension, när de vid 65 års ålder äro otjenstbara och som bör förekomma samtliga dessa olägenheter, hvarjemte, då rättighet till pension vid en viss ålder äfven uti sig innebär förpligtelse att, då krafterna aftaga, begagna sig af denna förmån och denna förpligtelse ej kan undanskjutas så snart helsan ej tillåter tjenstens utöfning i hela dess omfång, så böra för yngre lärare betungande vikariater ej så ofta som nu komma i fråga, medan den, som fäster sig vid universitetet kan säkrare beräkna, då han efter vanliga regler bör kunna vinna befordran till profession. Denna anordning föreslogs redan i det betänkande af den 30 December 1828, som dåvarande läroverkskomité afgaf, och Kongl. Maj:t framställde samma förslag till 1840 års riksdag såsom hufvudförslag, men endast för den händelse, att Rikets Ständer icke skulle vilja ett så allmänt stadgande bifalla, såsom alternativt förslag, rättighet till de nuvarande 6 på indragningsstat uppförda emeritilöner, hvilket senare af Rikets Ständer beviljades.

Det är visserligen en sanning, att Rikets Ständer vid nämnda riksdag valde det alternativ, som innebär ett begränsadt antal emeritilöners beviljande. Sedan dess har emellertid Riksdagens uppfattning af frågan förändrats. Rikets Ständer hafva förklarat sig emot anslag till emeritilöner vid elementarläroverken, efter hvad Rikets Ständer vid 1856—1858 års riksdag i skrifvelse uti denna fråga tillkännagafvo, och i dess ställe tillagt dessa lärare pensionsrätt i allmänna indragningsstaten, hvilken rätt äfven är utsträckt till Gymnastiska centralinstitutets gymnastiklärare m. fl. Lärare vid Carolinska institutet åtnjuta jemväl samma rättighet. Härjemte bör erinras, att, så snart Kongl. Maj:t begärt uppförande på allmänna indragningsstaten af skollärare, som till följd af sjuklighet ej kan tjenstgöra, detta beviljats äfven, om han är långt ifrån pensionsåldern med $\frac{3}{4}$ af lönen, eller ungefär hvad för universitetslärare nu begärts.

Tager man i betraktande den ekonomiska sidan af saken, så bör statskassan ej drabbas synnerligen tyngre af ifrågavarande förslag. Om Kongl. propositionen bifalles, blifva utgifterna till pensionering tillsammans med nu utgående:

för Upsala fyllnad i två emeritilöner	1,870,
” ” de två 1840 beviljade	8,000,
” ” de två nya	9,000,
” Lund de fyra 1840 beviljade	16,000,
” de två nya	9,000,

S:a 43,870.

Om samtliga uppfördes på indragningsstat, skulle för närvarande af statsmedel erfordras

för Upsala nu utgående	9,670,
„ nya anslag till två professorer	8,000,
(då två blifva under detta år pensionerade af universitetets fonder) en adjunkt . . . , ... , ...	2,500,
för Lund nu utgående	16,000,
„ „ 6 nya pensioner à 4,000	24,000,

S:a 60,170.

Den skilnad, som visar sig med hänsyn till närvarande förhållanden, 16,300 R:dr kan väl synas stor, men om man härvid erinrar sig, huruledes af nuvarande innehafvare 3 öfverskridit 80-talet, 1 är i sitt 80:de år, 1 i sitt 79:de, 1 i sitt 76:te och 1 i det 74:de, samt af dem, som skulle erhålla pension 7 finnas, hvilkas ålder öfverstigit 70 år, samt således 56,000 R:dr skulle utgå till pensionerande af dem, som nu äro öfver 70 år, och om man derjemte besinnar ofvanförda gynnsamma års förhållande med dem, som äro närmast i ordning, bör anslagsbeloppet snart utjemna sig.

Den invändning, som möter på grund af väckt förslag om upphörande af pensionering å allmänna indragningsstaten, gäller äfven emeritilöner, men kan afhjelpas, om man, då indragningsstaten upphör, i fall att behof deraf göres, särskiljer detta anslag och uppför det på universiteternas stat såsom ett förslagsanslag under åttonde hufvudtiteln.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag i öfrigt på de skäl och i likhet med hvad Kanslers-embetet i sitt ofvan åberopade memorial utvecklat, föreslå:

att, med ändring af hvad i Kongl. Maj:ts proposition innehålles om anslag för universitetslärares pensionering, Riksdagen täcktes förklara universitetens professorer och adjunkter samt bibliotekarie och räntmästare vid hvarterda universitetet berättigade att, om de efter uppnådda 65 lefnadsår, om afsked göra ansökan, varda berättigade att å allmänna indragningsstaten uppföras till åtnjutande af ett pensionsbelopp för professor, bibliotekarie och räntmästare af 4,000 R:dr, för adjunkt af 2,500 R:dr, dock att, derest den afskedstagande så äskar och deraf gjort sig förtjent, han må bibehållas vid sina inkomster, och det pensionsbelopp, som för honom från allmänna indragningsstaten utginge, ställas till disposition af vederbörande universitet för att användas till lön åt efterträdaren, till dess denne tillträder de högre löneförmåner, hvilka der enligt

faststald

fastställd stat äro eller blifva att tillgå; hvaremot de anslag till emeritlöner, som nu från statsverket till universiteten utgå vid inträffande ledighet indragas.

H. L. Rydin.

N:o 19.

Af Herr Rydqvist: Om skogsmedlens användande till bildande af en fond för förvärfvande af skogsmark.

Sedan länge har skogsfrågan ådragit sig den mest allvarliga uppmärksamhet, ett oupphörligt stegradt intresse. Den är ock deraf väl förtjent; ty näppeligen finnes någon social fråga, som har en så djupt ingripande betydelse för Sveriges framtid, i första rummet för dess nordliga provinser, som denna. Med våra klimatförhållanden kan man icke tänka sig fortvaron, till städse stigande utveckling, af ett i allmänhet skogfattigt, än mindre af ett skoglöst Sverige, och tyda tidens tecken derpå, att oeffertanken och vinningslystnaden i förening arbeta, med ständigt ökade olycksdiga skick, är det ej underligt, om fosterlandsvännen med bekymmer motser det öde, som synes förestå fädernejorden. Redan för flera decennier sedan — att icke gå längre tillbaka i tiden — började ock framstående män att upprulla den hemska taflan af ett skogfattigt, ett devasteradt Sverige, uppmanande att i tid vidtaga lämpliga mått och steg till olyckans förekommande. Man lyssnade emellertid då icke till dessa varnande röster, tog icke ens ett enda steg i riktningen att söka stäffa den redan då betydliga skogsafverkningen, man krönte verket sedermera genom borttagandet af exporttull för virke af mindre dimensioner, som hade till naturlig följd sköfving i stort af hela sträckor ungskog. Nu åter började opinionen småningom uttala sig med större eftertryck mot den af inga hinder hejdade, i allt större omfattning år

Bih. till Riksd. Prot. 1873. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 2 Häft. 2